

Alternatieve ouderraadpleging in de kinderopvang

Voorbeelden voor medezeggenschap
in de praktijk

©2014 - P0006RAS.NI

Auteurs: Fay Heijmeijer en Suzanne Plaisier

Voorwoord

Wanneer ouders kiezen voor kinderopvang¹ krijgen zij ook een partner in de opvoeding voor hun kinderen. Kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op het kindercentrum² of bij de gastouder. Het is daarom belangrijk dat ouders en kinderopvangorganisatie regelmatig met elkaar in gesprek gaan en afstemmen over relevante ontwikkelingen. Het gaat hierbij natuurlijk om overleg over je eigen kind. Maar ook op het niveau van het beleid van de kinderopvanglocatie en de kinderopvangorganisatie is de mening van ouders van belang. De 'Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen' geeft een goed kader voor de invulling van ouderinspraak. Door middel van een oudercommissie (oc) kunnen ouders de organisatie adviseren. Bovendien worden zij betrokken bij belangrijke ontwikkelingen bij hun kinderopvang. De oc is de stem van alle ouders en is een duidelijk aanspreekpunt voor de kinderopvangorganisatie. Voor de kleine locaties en gastouderbureaus waar een oc ontbreekt is sinds 2016 wettelijk geregeld dat de inspraak van ouders op andere wijze mag worden ingevuld. Dit wordt 'alternatieve ouderraadpleging' genoemd. De wet geeft echter geen richtlijnen voor wat 'alternatieve ouderraadpleging zou kunnen zijn. Met deze brochure wil BOinK ouders en houders handvatten geven om met alternatieve ouderraadpleging aan de slag te gaan. Het is belangrijk dat medezeggenschap³ op effectieve wijze vorm wordt gegeven. Ook wanneer er geen oudercommissie is ingesteld. Goede medezeggenschap is namelijk van belang voor de kwaliteit van de opvang.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van BOinK en ontwikkeld met subsidie van het ministerie van SZW

Met dank aan: de begeleidingscommissie, experts, ouders, ouders en toezichthouders

Illustraties door: Rob van Barneveld (www.roodgras.nl)

Vormgeving door: Yvonne van Gelderen Design

December 2017

¹ Onder kinderopvang wordt verstaan: dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang

² Op een kindercentrum vindt dagopvang en/of buitenschoolse opvang plaats.

³ Hiermee wordt in deze brochure bedoeld: het recht op inspraak van ouders in de kinderopvang.

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	5
Het wettelijk kader	5
Project AOR in het kort.....	5
AOR en de inspanningsverplichting.....	6
Het werven van oc-leden.....	6
Mag alternatieve ouderraadpleging worden toegepast op mijn locatie?.....	7
AOR is maatwerk	8
In dialoog met ouders.....	8
Op meerdere manieren benaderen van ouders	9
Goede administratie van AOR.....	9
Voorbeelden van AOR.....	11
AOR tijdens een ouderbijeenkomst.....	11
Digitale AOR.....	11
Ouders oproepen voor projecten	12
AOR tijdens brengen en halen.....	12
Samenwerken met andere kleine locaties	13
Samenwerken met een bestaande oc.....	13
Effectieve medezeggenschap	14
Bijlage - Opbrengsten project.....	16
Focusgroepen en interviews.....	16
Enquête.....	19

Inleiding

In januari 2016 is de 'Wet versterking positie ouders kinderopvang en peuterspeelzalen' in werking getreden. Hierdoor is er wat veranderd in de verplichting tot het instellen van een oudercommissie (oc) voor kleine⁴ kindercentra en gastouderbureaus.

Het wettelijk kader

Als een houder⁵ geen oc heeft kunnen instellen mag er bij kleine kinderopvangorganisaties of -locaties alternatieve ouderraadpleging (AOR) plaatsvinden. Dit mag alleen als een houder zich voldoende heeft ingespannen om een oc in te stellen. Er geldt een 'inspanningsverplichting'. Ook wanneer er sprake is van AOR moet de houder zich tegelijkertijd blijven inspannen om een oc in te stellen. Ouders moeten dus altijd de gelegenheid krijgen om een oc te vormen. AOR is dus geen vervanger van de oc.

Project AOR in het kort

In de wet is niet vastgelegd waaraan de zogenaamde AOR moet voldoen.

BOinK heeft een project uitgevoerd om verschillende mogelijkheden van AOR uit te werken.

Het doel van het project was:

1. de ontwikkeling van handvatten voor AOR
2. deze onder de aandacht brengen van de sector om zo ouders, houders en toezichhoudende partijen te ondersteunen

BOinK heeft ervaringen, tips en behoeften in kaart gebracht van ouders, houders, toezichhouders⁶ en handhavers door middel van focusgroepen en interviews. Ook is er informatie opgehaald bij experts op het gebied van medezeggenschap en is er een digitale vragenlijst uitgezet onder ouders en houders. De opbrengsten hiervan zijn terug te vinden in de bijlage. Op basis van alle input is deze brochure ontwikkeld.

⁴Klein = een locatie waar maximaal vijftig kinderen gebruik van maken. Of het betreft een gastouderbureau met maximaal vijftig aangesloten gastouders.

⁵Waar houder staat, kan ook kinderopvangorganisatie gelezen worden.

⁶Onder toezichhouder wordt inspecteur van de GGD verstaan.

Artikel 1.58 uit de Wet kinderopvang

1. Een houder van een kindercentrum of van een gastouderbureau stelt binnen zes maanden na de registratie, bedoeld in artikel 1.46, tweede lid, voor elk door hem geëxploiteerd kindercentrum of gastouderbureau een oudercommissie in die tot taak heeft hem te adviseren over de aangelegenheden, genoemd in artikel 1.60.
2. De verplichting tot het instellen van een oudercommissie, bedoeld in het eerste lid, geldt niet indien:
 - a. de houder zich aantoonbaar voldoende heeft ingespannen om een oudercommissie in te stellen; en
 - b. het een kindercentrum, waar maximaal 50 kinderen worden opgevangen, of een gastouderbureau, waarbij maximaal 50 gastouders zijn aangesloten, betreft.
3. In de situatie, bedoeld in het tweede lid, betreft de houder de ouders aantoonbaar voldoende op een andere wijze bij de onderwerpen, bedoeld in artikel 1.60, eerste lid, biedt de houder de ouders de gelegenheid deel te nemen aan een oudercommissie, stelt de houder voor die oudercommissie in dat geval een reglement vast en zijn artikel 1.59, tweede tot en met vijfde lid, en artikel 1.60 van overeenkomstige toepassing.

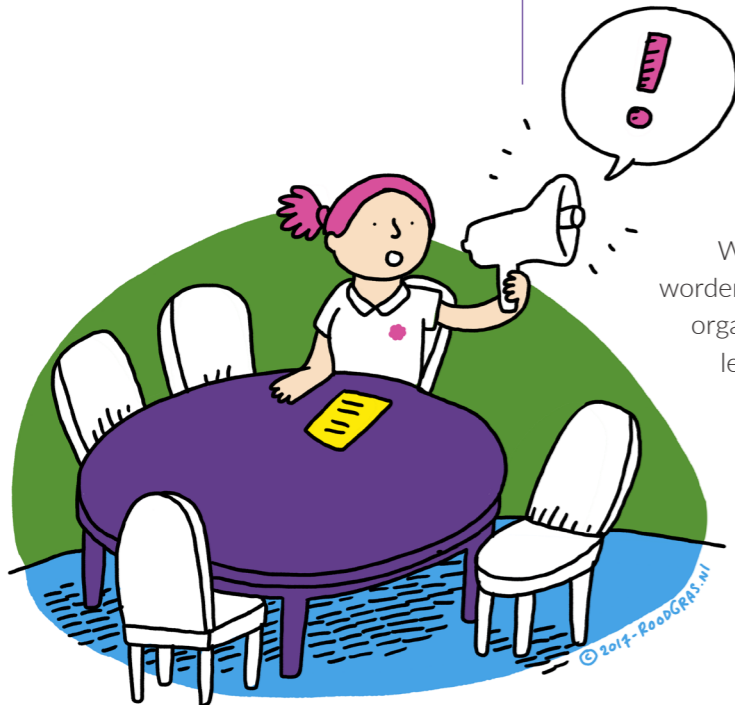
AOR en de inspanningsverplichting

Wanneer het ondanks alle pogingen niet lukt om een oudercommissie (oc) in te stellen is AOR mogelijk. De inspanningsverplichting blijft echter continu gelden wanneer er geen oc actief is. Dit is een wettelijke eis.

Ook wanneer ouders op een andere manier dan via een oc betrokken worden bij wijzigingen in het beleid is het noodzakelijk dat er geprobeerd wordt om een oc in te stellen. Dit betekent dat een houder bezig moet blijven met het werven van leden voor een oc.

Het werven van oc-leden

Welke inspanningen ondernomen kunnen worden om een oc in te stellen kan verschillen per organisatie. Hieronder volgt een aantal tips om leden voor de oc te werven. Om te voldoen aan de inspanningsverplichting is het van belang dat er op verschillende manieren en verschillende momenten leden worden geworven. Het is uiteraard aan te raden om alle onderstaande middelen in te zetten (wanneer van toepassing).

LEES MEER

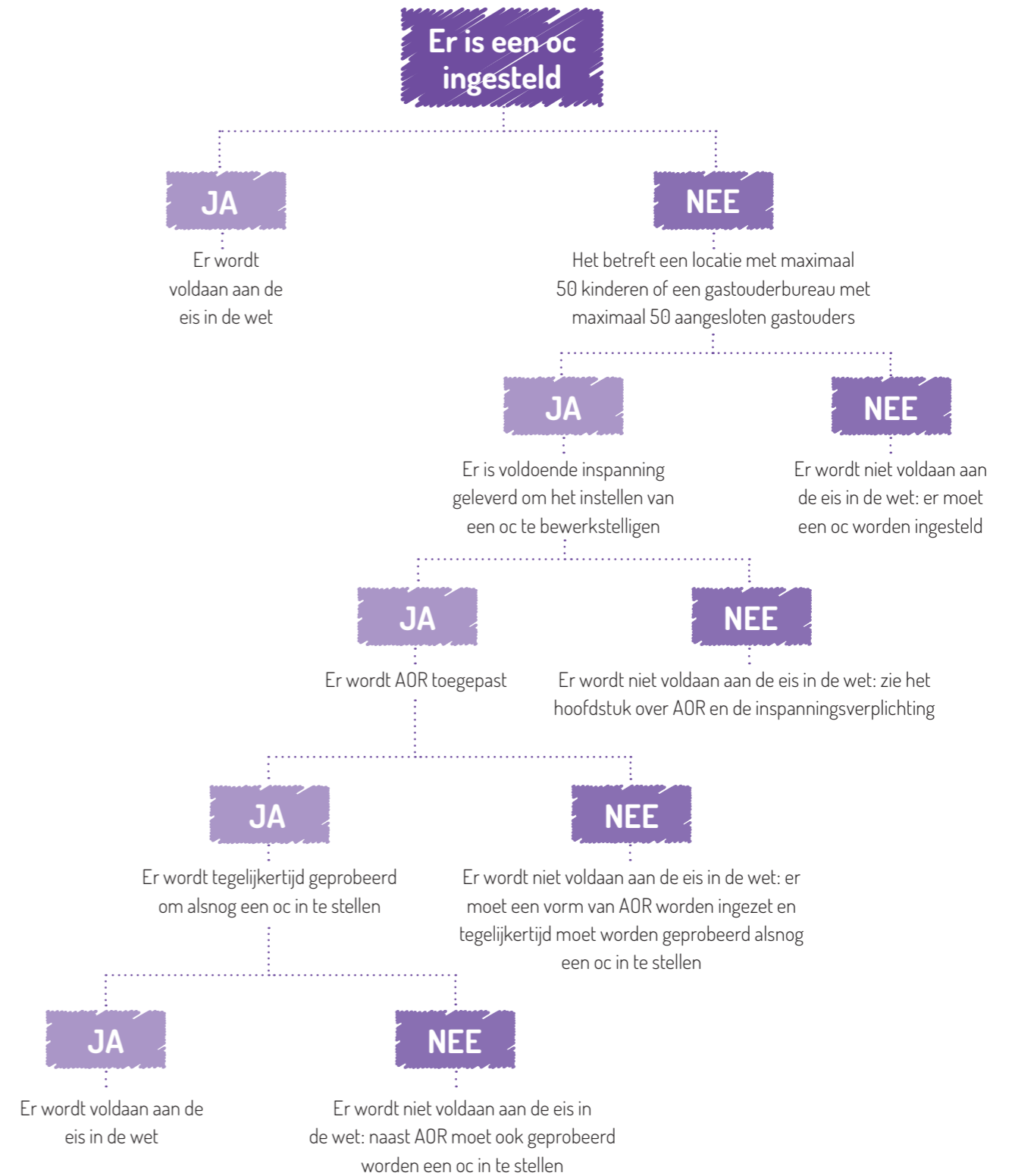
over de oc en ledenwerving in de volgende brochures van BOinK:

- ['De oudercommissie, medezeggenschap, adviesrecht, de achterban'](#) en
- ['De oudercommissie, communicatie'](#) (Aanvulling op de brochure 'De oudercommissie, medezeggenschap, adviesrecht, de achterban').

Tips om leden te werven

- Communiceer een duidelijke visie op medezeggenschap op een manier die past bij de betreffende ouders.
- Plaats informatie over de oc duidelijk zichtbaar. Dit kan op de locatie zelf, maar ook op de homepage van de website.
- Neem informatie over de oc op in de informatie voor nieuwe ouders.
- Besteed aandacht aan de oc tijdens intakegesprekken, oudergesprekken en ouderavonden.
- Plaats een oproep in de nieuwsbrief.
- Breng de pedagogisch medewerkers of de gastouders op de hoogte. Dan kunnen ook zij ouders aanspreken, informeren en vragen van ouders beantwoorden.

Mag alternatieve ouderraadpleging worden toegepast op mijn locatie?

AOR is maatwerk

Vanwege de diversiteit in de sector is er geen vastomlijnde manier om een AOR vast te stellen. Iedere locatie, iedere houder en iedere ouder is namelijk anders. AOR vraagt om maatwerk zodat de medezeggenschap ingevuld kan worden op een wijze die past bij de organisatie en de ouders.

Ouder:

'Alternatieve ouderraadpleging moet werkbaar zijn voor alle partijen. Enerzijds is het belangrijk dat ouders betrokken zijn en een adviesrecht hebben. Anderzijds moet het voor de aanbieder niet een extra belasting vormen waarvan het primaire proces hinder ondervindt. Alles staat of valt met een heldere en open communicatie (nieuwsbrieven, ouderavond e.d.). Aan de pedagogisch medewerkers en het bestuur moet echter ook een bepaalde mate van vertrouwen worden gegeven.'

Daarom is het van belang dat de organisatie een duidelijke visie aan ouders moet uitdragen op het gebied van medezeggenschap en dat er kennis moet zijn van de manier waarop de betreffende ouders het liefst betrokken willen zijn en benaderd willen worden. Houders lijken bijvoorbeeld iets meer voorkeur te hebben voor digitale contacten dan ouders blijkt uit de enquête. Het is voor een houder logisch en redelijk eenvoudig om een 'digitale stap' te zetten, maar het is de vraag of hiermee de gewenste respons en interactie bereikt wordt bij een AOR. Uit de focusgroep met toezichthouders komt naar voren dat wel een oproep doen aan maar geen respons krijgen van ouders, niet gezien kan worden als AOR. Dit komt omdat de kinderopvangorganisatie er dan niet in geslaagd is om ouders op een passende wijze te betrekken, er vindt immers geen interactie of uitwisseling plaats. Hieronder staan een aantal aandachtspunten voor een AOR.

In dialoog met ouders

AOR is een dialoog tussen houder en ouders. Deze dialoog moet gaan over de in de wet vastgelegde adviesrechten (zie kader hiernaast). Wanneer er een wijziging plaatsvindt in beleid moeten ouders hierbij actief worden betrokken. Ouders persoonlijk benaderen kan hier aan bijdragen. Het instellen van een activiteitencommissie of ouders alleen op de hoogte stellen dat ze bij vragen altijd bij de houder terecht kunnen is dus niet voldoende. Een voorgenomen wijziging in beleid moet bij alle ouders terechtkomen

©2014 - ROODGRAS.NL

en ouders moeten hierop vrij kunnen reageren en vragen over kunnen stellen aan de houder. Overigens moet het voor ouders ook duidelijk zijn dat er ook een mogelijkheid bestaat om ongevraagd te adviseren over de adviesonderwerpen die in de wet zijn opgenomen.

Ouder: 'Als je ouders ECHT wilt bereiken, doe het dan rechtstreeks en niet indirect via nieuwsbrieven, prikbord, via kind, factuur, o.i.d. Dit is zo vanuit de organisatie en niet vanuit ouders gedacht.'

Op meerdere manieren benaderen van ouders.

Om er zeker van te zijn dat ouders daadwerkelijk geraadpleegd worden is het aan te raden om ouders op meerdere manieren te benaderen. Geen respons is immers geen AOR volgens toezichthouders uit de focusgroep. Bovendien moet er een redelijke termijn in acht worden genomen om te beslissen. Een ouderavond een dag van tevoren aankondigen of tijdens de bijeenkomst direct een advies verwachten is voor ouders vaak niet haalbaar en levert geen (goede) AOR op. Het bereiken van zoveel mogelijk ouders levert het meeste draagvlak op. Aangezien het contact van ouders met de opvang het meest loopt via de pedagogisch medewerkers/gastouders is het sterk aan te raden om hen in te zetten in het geval van AOR om ouders te betrekken.

Goede administratie van AOR

Het is belangrijk dat een AOR goed inzichtelijk is. Het moet duidelijk zijn dat de houder ouders heeft gevraagd om hun reactie. Een mededeling over een beleidswijziging in de nieuwsbrief volstaat dus niet. Daarnaast moet duidelijk zijn of alle ouders benaderd zijn en of er daadwerkelijk gereageerd is door ouders.

De wettelijke adviesrechten:

- de uitvoering van het kwaliteitsbeleid, waaronder: kwaliteit van het personeel, groepssamenstelling en groepsgrootte en in het bijzonder het voeren van het pedagogisch beleid
- het algemeen beleid op het gebied van voeding, opvoeding, veiligheid en gezondheid
- de openingstijden
- het beleid rondom voorschoolse educatie
- vaststelling en wijziging van de klachtenregeling
- wijzigingen van de prijs van de kinderopvang

Voorbeelden van AOR

Hieronder worden enkele voorbeelden besproken van een AOR. Dit zijn nadrukkelijk voorbeelden en ze vormen geen blauwdruk. Variaties op de voorbeelden zijn dus mogelijk, zeker wanneer de hiervoor genoemde aandachtspunten in acht genomen worden. Dit heeft te maken met de diversiteit in de sector. Het is aan de toezichthouder om te beoordelen of een AOR voldoet in een bepaalde situatie. Het is daarnaast ook mogelijk dat ouders zelf aangeven op welke wijze zij benaderd willen worden.

AOR tijdens een ouderbijeenkomst

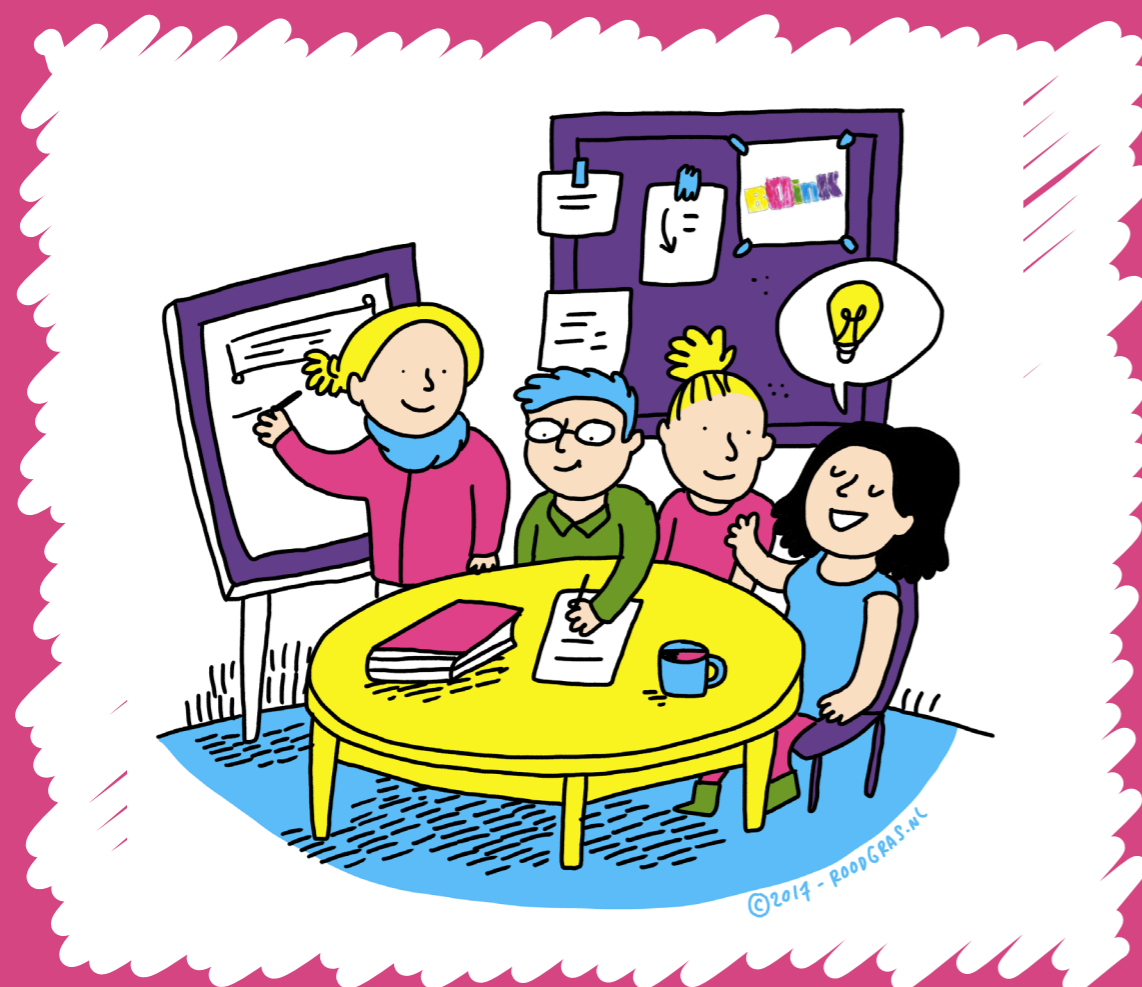
Tijdens bijvoorbeeld koffie-ochtenden of ouderavonden waar alle ouders welkom zijn, kan AOR plaatsvinden. Dit zou in principe kunnen bij iedere bijeenkomst (zoals een zomerfeest) die wordt georganiseerd voor alle ouders. In het kader van ouderbetrokkenheid in het algemeen zijn dit soort bijeenkomsten nuttig, maar ze zijn ook geschikt om ouders te bevragen over voorgenomen wijzigingen. Ouders kunnen dan op een lijst aftekenen dat ze zijn geweest (belangrijk voor de inzichtelijkheid) en of ze al dan niet akkoord zijn met een bepaalde wijziging. Het is dan wel van belang om de wijziging vooraf, bijvoorbeeld in een nieuwsbrief,

beschreven te hebben zodat ouders ook echt de kans hebben gehad om na te denken over de wijziging en bijvoorbeeld vragen die ze hebben op voorhand al te bedenken.

Digitale AOR

Forum

Met name voor gastouderbureaus zal gelden dat een digitale manier van AOR goed kan werken. Gastouders en dus ook ouders kunnen over het hele land verspreid wonen en daardoor is bij elkaar komen niet altijd even makkelijk. Gastouders kunnen ouders laten weten dat er voornemens zijn een wijziging in het beleid te laten plaats vinden en dat ouders hier digitaal op kunnen reageren. Gastouders zien en spreken ouders meestal wekelijks waardoor zij bepaalde wijzigingen goed kunnen uitleggen en zij ook duidelijk kunnen maken waarom het belangrijk is dat ouders reageren.

Houder: 'Voor BSO's kan het lastig zijn om een oudercommissie te vinden. Een goede oplossing zou zijn om de inspraak te combineren met school (ouderraad/MR).'

Nieuwsbrief

In een digitale nieuwsbrief kan de houder een beleidswijziging voorstellen en kan aan ouders expliciet de vraag worden gesteld wat zij van deze wijziging vinden. Het is van belang om aan ouders aan te geven hoe zij kunnen reageren richting de houder én voor welke datum hun reactie binnen moet zijn met inachtneming van een redelijke termijn.

Per e-mail

Een voorgenomen beleidswijziging kan uiteraard ook per mail⁷ gecommuniceerd worden aan alle ouders. In deze mail zal een houder dan een oproep moeten doen aan ouders om te reageren op de mail en aan te geven wat zij van de voorgestelde wijziging vinden. De antwoorden op de e-mail kan door de houder dan gebruikt worden als input en voor de administratie rondom AOR.

Ouders oproepen voor projecten

Om een AOR te houden kan gekozen worden om ouders medewerking te vragen voor kortdurende 'projecten': bepaalde wijzigingen in beleid die op dat moment relevant zijn. De uitnodiging voor een project moet aan alle ouders worden gericht, ouders zijn dan vrij zich hiervoor aan te melden. Ouders die hiertoe bereid zijn, zijn dan een beperkte tijd bezig met het uitvoeren van medezeggenschap en wanneer het project is afgerond houdt hun betrokkenheid voor dat moment weer op. Het moet voor ouders duidelijk zijn om welk onderwerp het gaat en het project moet ook tot dit onderwerp beperkt blijven. Wanneer een houder over een ander onderwerp AOR wil houden, dan moet hiervoor ook een apart project worden opgestart. Op deze manier kunnen ouders ook betrokken zijn bij de onderwerpen die ze leuk vinden en/of waar ze veel kennis over hebben. Het is aan te bevelen om de uitkomsten van het project met alle ouders te delen.

AOR tijdens brengen en halen

Het is mogelijk om ouders als ze hun kind komen brengen of halen te vragen om mee te werken aan AOR. Er kan dan gewerkt worden met lijsten die door ouders afgetekend

⁷Voor houders die met een ouderportaal werken, geldt dat dit uiteraard ook gebruikt kan worden voor het sturen van berichten voor een AOR. Wanneer er ouders zijn zonder ouderportaal moet er een andere manier gevonden worden om deze ouders te benaderen.

worden. Hierop kunnen ouders dan aangeven dat ze benaderd zijn en wat zij van de wijziging vinden. Het is hierbij wel van belang dat ouders van tevoren al weten wat de wijziging inhoudt. Hiervoor kan bijvoorbeeld een brief in de bakjes voor gebruikt worden. Gastouders of pedagogisch medewerkers hebben immers meestal niet uitgebreid de tijd om beleidswijzigingen uitvoerig te bespreken op de haal- en brengmomenten.

Samenwerken met andere kleine locaties

Wanneer er meerdere kleine locaties (binnen een organisatie) zijn waarvoor het niet lukt om een oc in te stellen dan zouden ouders van deze locaties samen kunnen werken. Van iedere locatie moet dan minimaal één ouder betrokken zijn bij deze samenwerking. Zo zijn alle ouders die gebruik maken van opvang op een bepaalde locatie vertegenwoordigd.

Natuurlijk moet deze ouder goed bekend zijn bij alle ouders van een locatie. Tevens moet hij of zij kunnen spreken namens alle ouders. Het is dus belangrijk dat deze ouder contact onderhoudt met alle ouders en het moet ook inzichtelijk zijn, voor de houder en ook de toezichthouder, dat dit contact heeft plaatsgevonden voor een AOR.

Samenwerken met een bestaande oc

Als er maar één ouder geïnteresseerd is voor een oc dan zou deze ouder kunnen samenwerken met een bestaande oc van een andere vestiging binnen de organisatie. Op deze manier leert de ouder van de oc over medezeggenschap. De ouder zorgt er dan samen met de houder voor dat de stem van alle

ouders van de locatie goed in kaart wordt gebracht. Daarom moet deze ouder net als bij het vorige voorbeeld, goed bekend zijn bij alle ouders van een locatie én moet hij of zij kunnen spreken namens alle ouders. Daarom is het ook hier weer van belang dat deze ouder contact onderhoudt met alle ouders van de locatie. Daarnaast moet het ook duidelijk zijn (voor de houder en de toezichthouder) dat dit contact heeft plaatsgevonden voor een AOR.

Zodra er nog één of meer ouders interesse hebben om de locatie te vertegenwoordigen kan de houder een oc instellen.

Houder: 'Tijd is voor ouders het grootste struikelblok om zitting te nemen in een oc, is mijn ervaring. Door digitaal met ouders te communiceren (klankbord ouders) merk ik dat de stap kleiner is voor sommige ouders en ze zich daar wel voor aanmelden. Op dit moment heb ik voldoende ouders en maken we er geen gebruik van, maar in het verleden hebben we een lijst gehad met klankbord ouders voor advies, meedenken, e.d.'

Effectieve medezeggenschap

Naast alle informatie over AOR, is er ook kennis opgedaan over hoe inspraak van ouders in het algemeen zo effectief mogelijk georganiseerd kan worden. Het laatste hoofdstuk van deze brochure gaat daarom in op effectieve medezeggenschap.

Medezeggenschap kan bijdragen aan de kwaliteit van de opvang. Ouders in de kinderopvang hebben recht op inspraak op een aantal belangrijke onderwerpen. Hieronder volgen in willekeurige volgorde een aantal algemene conclusies die getrokken kunnen worden op basis van de uitkomsten die binnen dit project zijn opgehaald door middel van focusgroepen, interviews en een digitale vragenlijst. Deze conclusies kunnen helpen bij het vormgeven van medezeggenschap die past bij de organisatie en de ouders die er opvang afnemen.

- Medezeggenschap via een oc heeft de sterkste voorkeur voor ouders en houders. Ondanks dat het niet altijd en overal lukt om een oc in te stellen.

Als voordeel van een oc wordt genoemd dat er één groep ouders is als gesprekspartner en stem van alle ouders voor in ieder geval een bepaalde tijd.

- Effectieve medezeggenschap levert betrokkenheid van ouders op. Ook creëert het draagvlak. De effectiviteit van medezeggenschap wordt voor een groot deel bepaald door duidelijke, snelle en soepele communicatie onderling. Voor ouders en houders is er daarentegen geen koppeling met de frequentie waarmee er vergaderd wordt. Ook het aantal contactmomenten dat de organisatie heeft met de ouders is hierbij niet van belang. Dit blijkt uit de enquête onder ouders en houders. Er is verder geen behoefte aan het vastleggen van een minimaal of maximaal aantal bijeenkomsten of contacten tussen ouders en houders.

- Een actief aanspreekpunt bij de ouders en bij de organisatie is van belang. Voor effectieve medezeggenschap is een bepaalde 'cultuur' noodzakelijk. Ouders moeten uitgenodigd worden hun invloed uit te oefenen. Daarnaast moet de ouderinspraak op waarde worden geschat door de organisatie.
- Medezeggenschap binnen organisaties kan leiden tot betere besluiten en besluitvorming. Door inspraak van ouders komt er meer informatie beschikbaar voor alle betrokken partijen. Wederzijds vertrouwen tussen ouders en organisatie is nodig om tot een besluit te komen dat door de houder goed onderbouwd is en waar ouders over mee hebben kunnen denken en praten. Een besluit is op deze manier dan ook breed gedragen.

Houder: 'Wij merken dat wanneer we op motivatie en expertise mensen vragen mee te denken en input te leveren, dit veel belangrijke info geeft waar we als organisatie ouders mee faciliteren en de kwaliteit verhogen. We vinden het ook belangrijk dat pedagogisch medewerkers korte lijnen hebben met ouders zodat zij direct in de praktijk de inhoud en kwaliteit aanpassen aan de specifieke hulpvragen.'

Bijlage - Opbrengsten project

Focusgroepen en interviews

Meerwaarde van medezeggenschap

Ouders, houders en toezichhouders is gevraagd welke meerwaarde zij zien in medezeggenschap in algemene zin en in het bijzonder in de kinderopvang. Alle drie de partijen spreken uit dat medezeggenschap binnen organisaties kan leiden tot betere besluiten en besluitvorming. Door inspraak van ouders of medewerkers komt er meer informatie beschikbaar voor alle betrokken partijen (organisatie en medezeggenschapsorgaan) dan in situaties waar geen medezeggenschapsmogelijkheden zijn. Ook kan medezeggenschap ervoor zorgen dat beslissingen worden heroverwogen, bijvoorbeeld omdat blijkt dat er onvoldoende draagvlak is. Medezeggenschap kan ertoe leiden dat er juist meer draagvlak gecreëerd wordt en de betrokkenheid bij de besluitvorming wordt vergroot.

Ouders en kinderopvangorganisaties zijn partners in de opvoeding van de kinderen, maar ook wat betreft het beleid binnen het kindercentrum kan een partnerschap tussen ouders en organisatie worden aangegaan. Door gebruik te maken van de kennis en expertise van ouders kan de kwaliteit van de opvang en de locatie worden verbeterd. Kinderopvangorganisaties kunnen ideeën en plannen toetsen bij ouders en eventueel bijsturen wanneer er onvoldoende animo of draagvlak is. Ouders zijn zich bewust van de mogelijkheid dat zij invloed kunnen uitoefenen op het beleid van de kinderopvangorganisatie en voelen zich medeverantwoordelijk voor de kwaliteit op de locatie. Houders zien het aangaan en in stand houden van partnerschappen met ouders als meerwaarde van medezeggenschap. Ook de mogelijkheid om voorgenomen beslissingen te toetsen bij ouders en draagvlak te creëren wordt gezien als meerwaarde. Ouders zien meerwaarde in de mogelijkheid tot het uitoefenen van invloed op het beleid van de organisatie of locatie waar zij opvang afnemen.

Doelen van medezeggenschap

Medezeggenschap in de kinderopvang heeft tot doel om de betrokkenheid onder ouders te vergroten. Het gaat hierbij zowel om de betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun eigen kind op de opvang als ook de betrokkenheid bij de kinderopvangorganisatie en het gevoerde beleid. Kinderopvangorganisaties kunnen gebruik maken van de kennis en ervaring die ouders meenemen bij de vormgeving van dit beleid, door ouders actief te vragen een bijdrage te leveren vanuit de expertise die zij hebben. Zo kan op transparante wijze een breed gedragen beleid ontwikkeld worden. Daarbij kunnen ouders de organisatie een spiegel voorhouden. Medezeggenschap kan ook tot doel hebben de communicatie tussen ouders en organisatie te verbeteren. De oudercommissie kan hierin een verbindende schakel zijn tussen organisatie en individuele ouders. Ouders vinden het van belang dat zij inspraak hebben en invloed kunnen uitoefenen op de manier waarop de dagelijkse gang van zaken op het kindercentrum wordt vormgegeven. Invloed uitoefenen wordt genoemd als een doel op zich, maar ook als middel om de kwaliteit te monitoren en verbeteren.

Voorwaarden voor succesvolle medezeggenschap

Tijdens de focusgroepen en interviews is gesproken over wat medezeggenschap succesvol maakt. Opvallend hierbij is dat zowel ouders als houders aangeven dat een actief aanspreekpunt (bij de ouders en bij de organisatie) en heldere communicatie de belangrijkste voorwaarden zijn voor het succes van de ouderinspraak. Ook persoonlijk contact is een belangrijke voorwaarde, waarbij met name het persoonlijk contact in de werving van nieuwe oudercommissieleden wordt genoemd. Een andere belangrijke voorwaarde voor het succesvol invullen van medezeggenschap is dat er een 'cultuur' bestaat waar ouders uitgenodigd worden hun invloed uit te oefenen en de ouderinspraak op waarde wordt geschat. Tot slot wordt genoemd dat het voor succesvolle medezeggenschap belangrijk is dat er sprake is van wederzijds vertrouwen tussen ouders en organisatie om tot een gezamenlijk besluit te komen.

Ervaringen met medezeggenschap in de kinderopvang

Uit de gevoerde gesprekken met houders, ouders en toezichhouders blijkt dat er grote verschillen zijn wat betreft de invulling van de medezeggenschap. Een eerste verklaring voor een deel van deze verschillen is het soort opvang dat wordt aangeboden: binnen de gastouderopvang, het peuterspeelzaalwerk of peuteropvang en de buitenschoolse opvang blijkt het in een aantal gevallen moeilijker om een oudercommissie te vormen dan in de dagopvang. Houders in de buitenschoolse opvang en het peuterspeelzaalwerk geven aan dat doordat de kinderen minder lang op de locatie zijn, ouders minder snel geneigd zijn zitting te nemen in de oudercommissie. Gastouderbureaus hebben – letterlijk en figuurlijk – te maken met een grotere afstand tot de ouders. Het dagelijkse contact over de opvang en de kinderen hebben ouders met de eigen gastouder en niet met het gastouderbureau waardoor het vormen van een oudercommissie lastig kan zijn. Daarbij kunnen gastouderbureaus landelijk werken waardoor de spreiding van gastouders en vraagouders groot is. De afwezigheid van een oudercommissie wil echter niet zeggen dat de medezeggenschap niet succesvol is en ouders niet betrokken zijn. Ouders kunnen op meer informele manieren betrokken zijn bij de gang van zaken op de locatie en de beleidsontwikkeling. Een tweede verklaring voor de verschillende ervaringen met medezeggenschap is de locatie waar het kindercentrum gevestigd is. Uit de reacties in de focusgroepen blijkt dat het in het Randstedelijk gebied makkelijker lijkt te zijn ouders te vinden die deel willen nemen aan de oudercommissie dan in kleine(re) gemeenten. In kleine(re) gemeenten hebben ouders vaak al een aantal vrijwilligerstaken, bijvoorbeeld op school of de sportclub. Ouders willen dan liever op een andere manier dan de oudercommissie bijdragen aan de kinderopvangorganisatie, bijvoorbeeld door het uitvoeren van kortdurende activiteiten en praktische klussen.

Tot slot wordt ook de grootte van de locatie genoemd als mogelijke verklaring voor de verschillende invullingen van medezeggenschap. Houders geven aan wisselende ervaringen te hebben met ouderinspraak op kleine

locaties. De ouderbetrokkenheid op kleine locaties is groot, de lijnen zijn kort en ouders kennen elkaar en de pedagogische medewerkers goed. De ouderinspraak wordt als vanzelfsprekend ingevuld en er is niet altijd behoefte aan een formele oudercommissie. Echter wordt ook ervaren dat door de grote ouderbetrokkenheid vacatures in de oudercommissie snel gevuld zijn en adviesprocedures vlot worden doorlopen.

Enquête

De vragenlijst is ingevuld door 60 ouders en 46 houders/medewerkers⁸ tussen eind april en half juni 2017. Hieronder volgen de resultaten.

Opvangsoort

De enquête is ingevuld door 33 ouders die dagopvang afnemen, 21 ouders die bso afnemen, 5 ouders die gebruik maken van een peuterspeelzaal en 1 ouder die gebruik maakt van gastouderopvang. 17 houders bieden één opvangsoort aan en 29 bieden meerdere vormen van opvang.

Aanwezigheid oudercommissie

Aan ouders is gevraagd of er een oudercommissie is op de locatie waar ze opvang afnemen, 92% (55 ouders) geeft aan dat dit het geval is. 1 ouder geeft aan dat er geen oudercommissie is en 4 dat ze het niet weten. 39 ouders zijn zelf oudercommissielid, 15 ouders zitten niet in een oudercommissie en 6 ouders hebben deze vraag niet beantwoord. Aan houders is gevraagd of zij vestigingen hebben die opvang bieden aan minder dan 50 kinderen of dat zij minder dan 50 gastouders in hun bestand hebben. In totaal geven 41 houders aan dat dit bij hen het geval is. 5 geven aan van niet. 10 houders zeggen overall, op kleine locaties, een oudercommissie te hebben. 7 hiervan bieden maar één vorm van opvang. De grote meerderheid van de houders, 36, geeft aan dat het niet overall is gelukt om een oudercommissie in te stellen.

Meedenken over beleid

Alle ouders vinden het belangrijk dat ouders kunnen meedenken over beleid. 18 ouders voelen zich zo meer betrokken bij de opvang van de kinderen. Het helpen om de kwaliteit van de kinderopvang te verbeteren is voor 16 ouders belangrijk. Invloed op beleid kunnen uitoefenen vinden 13 ouders van belang. 9 ouders vinden meedenken belangrijk omdat ze dan als eerste op de hoogte zijn van ontwikkelingen bij de organisatie. 1 ouder geeft aan draagvlak belangrijk te vinden, ook 1 ouder vindt het belangrijk om controle op de kwaliteit en ontwikkeling te hebben en 2 ouders hebben geen antwoord gegeven. Op de vraag of houders inspraak van ouders belangrijk vinden zeggen 44 houders van wel. 2 houders hebben geen antwoord gegeven. Betrokkenheid van ouders is ook voor de houders het meest gegeven antwoord (15 keer). De positieve invloed op de kwaliteit van de opvang is voor 12 houders de reden om inspraak van ouders belangrijk te vinden. 9 houders vinden dat inspraak zorgt dat ouders goed op de hoogte zijn van ontwikkelingen en

⁸ In het vervolg: houders.

7 houders merken zo draagvlak voor beleid. 1 ouder geeft aan eigenlijk alle antwoorden van toepassing te vinden.

Uitkomsten enquête

Inspraak hebben en betrokken worden: op welke manier*?

	Ouders	Houders
In een oudercommissie	34	28
Via ouderavonden	28	25
Via de pedagogisch medewerkers(s)	21	19
Via een enquête	21	n.v.t.
Op expertise/kennis	17	16
Door digitale contacten	15	26
Voor korte(re) periodes	5	5
Ik heb hier zelf geen behoefte aan	1	n.v.t.
Evaluaties met ouders/ 1 op 1	n.v.t.	2
Door telefonisch contact	n.v.t.	1
Digitaal forum	n.v.t.	1
Bijeenkomst met selecte groep ouders met kennis/ interesse	n.v.t.	1
Ouderpanel	n.v.t.	1
Of je kind goed meekomt	1	
Geen antwoord	3	2

*meerdere antwoorden mogelijk.

Hoe willen ouders benaderd worden en hoe willen houders ouders benaderen*?

	Ouders	Houders
Per e-mail	48	30
Via een digitale nieuwsbrief	26	26
Door persoonlijke uitnodigingen via de pedagogisch medewerkers	24	19
Via een ouderavond met meerdere onderwerpen	19	20
Door de uitnodiging mee te geven aan de kinderen	12	3
Via een oproepje op het prikbord	4	7
Door een uitnodiging bij de factuur te voegen	1	3
Telefonisch	1	
App	2	2
Via de oudercommissie	1	
Ouders persoonlijk aanspreken		2
Flyers ophangen		1
Telefonisch contact		1
Geen antwoord	3	2

Hoe vaak willen ouders benaderd worden en hoe vaak willen houders een beroep doen op ouders?

	Ouders	Houders
Geen minimum of maximum,	34	28
De organisatie kan een beroep op mij doen wanneer het nodig is	34	23
Twee keer per jaar (eens per half jaar)	14	14
Vier keer per jaar (eens per kwartaal)	5	5
Geen minimum of maximum, wel graag zo weinig mogelijk (evt. gebundeld)	1	16
Twee keer per jaar + naar aanleiding van		1
Geen antwoord	6	3

